Karolina Pawlak[1]

Finansowe wsparcie polskiego eksportu produktów rolno-żywnościowych

1. Wstęp

Analizując sytuację w polskim handlu zagranicznym artykułami rolno-żywnościowymi od połowy lat 90. należy zwrócić uwagę na wzrost wartości obrotów, który nastąpił zarówno po stronie eksportu, jak i importu. W latach 1995–2004 wartość eksportu produktów rolno-spożywczych z Polski wzrosła z 1,9 mld euro do 5,2 mld euro, tj. niemal trzykrotnie, a importu – blisko dwukrotnie, osiągając w 2004 roku wartość 4,4 mld euro (tab. 1). Obustronna intensyfikacja strumieni handlowych pozwala wnioskować o postępującym procesie otwierania polskiej gospodarki żywnościowej i wzroście skali jej powiązań z gospodarką światową. Mimo to kondycja polskich eksporterów jest ciągle niezadowalająca, a wartość eksportu przez wiele lat nie wystarczała, aby zrównoważyć import. Konsekwencją tej sytuacji był utrzymujący się do 2002 r. deficyt bilansu handlowego (tab. 1). Dopiero w 2003 r. na skutek spodziewanej akcesji Polski do UE wymiana produktów rolno-żywnościowych po raz pierwszy od dziesięciu lat osiągnęła saldo dodatnie w wysokości 446 mln euro.

Poprawa sytuacji polskich eksporterów produktów rolno-żywnościowych wymaga – z jednej strony – przyspieszenia tempa unowocześnienia sektora rolno-spożywczego i wzrostu konkurencyjności polskich towarów na rynku międzynarodowym, z drugiej zaś – aktywniejszej ekspansji eksportowej polskich podmiotów na tym rynku[2]. Niwelowanie wszelkich przeszkód wzrostu eksportu oraz wyrównywanie warunków konkurencji krajowych i zagranicznych producentów i eksporterów jest głównym celem polityki proeksportowej państwa. Polityka taka obejmuje instrumentarium o charakterze informacyjno-promocyjnym i edukacyjnym oraz system instrumentów wsparcia finansowego.

---

[1] Mgr Karolina Pawlak jest doktorantką w Katedrze Ekonomiki Gospodarki Żywnościowej w Akademii Rolniczej w Poznaniu.

[2] Por.: Program promocji gospodarczej Polski do roku 2005, Ministerstwo Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej, Warszawa 2003, s. 1.

Tabela 1. Wartość obrotów polskiego handlu zagranicznego artykułami rolno-spożywczymi w latach 1995-2005 (mln euro[a])

Wyszczególnienie	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005[b]
Eksport	1 919,5	2 171,2	2 907,7	2 785,7	2 391,0	2 731,7	3 252,8	3 465,1	4 003,2	5 222,8	3 106,7
Import	2 283,6	3 141,5	3 321,5	3 448,4	3 049,9	3 374,9	3 720,1	3 801,9	3 556,5	4 369,8	2 430,4
Saldo	-364,1	-970,3	-413,8	-662,7	-658,9	-643,2	-467,3	-336,8	446,7	853,0	676,3

[a] – w latach 1995–1998 mln ECU

[b] – dane za pierwsze półrocze 2005 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Analiza polskiego handlu zagranicznego artykułami rolno-spożywczymi, FAMMU/FAPA, Warszawa, właściwe roczniki; Handel zagraniczny styczeń–grudzień, Informacje i opracowania statystyczne, GUS, Warszawa, właściwe roczniki; „European Economy" 2003, nr 4, European Commission Directorate-General for Economic and Financial Affairs.

Do pierwszej grupy[3] zalicza się udzielanie pomocy *de minimis* na dofinansowanie:

- przedsiębiorców uczestniczących w targach i wystawach za granicą[4] oraz w wyjazdowych misjach gospodarczych związanych z udziałem w targach i wystawach za granicą[5],
- branżowych projektów promocyjnych w zakresie eksportu[6],
- przedsięwzięć wydawniczych promujących eksport[7],
- uzyskania certyfikatu wyrobu wymaganego na rynkach zagranicznych[8],
- szkoleń o tematyce handlu zagranicznego[9],

[3] Szerzej na ten temat patrz: J. C h o j n a , *System wspierania i promocji eksportu w Polsce po akcesji do Unii Europejskiej*, (w:) *Polityka gospodarcza Polski w integrującej się Europie 2004–2005*, (red.) J. Kotyński, IKCHZ, Warszawa 2005; Program promocji gospodarczej Polski do roku 2005, Ministerstwo Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej, Warszawa 2003 oraz Portal promocji eksportu, http://www.eksporter.gov.pl.

[4] Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 15 października 2004 r. w sprawie udzielania pomocy *de minimis* przedsiębiorcom uczestniczącym w targach i wystawach za granicą, DzU nr 233 z 2004 r., poz. 2342.

[5] Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 15 października 2004 r. w sprawie udzielania pomocy *de minimis* przedsiębiorcom uczestniczącym w wyjazdowych misjach gospodarczych związanych z udziałem w targach i wystawach za granicą, DzU nr 233 z 2004 r., poz. 2343.

[6] Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 19 października 2004 r. w sprawie udzielania pomocy *de minimis* na realizację branżowych projektów promocyjnych w zakresie eksportu, DzU nr 236 z 2004 r., poz. 2357.

[7] Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 19 października 2004 r. w sprawie udzielania pomocy *de minimis* na realizację przedsięwzięć wydawniczych promujących eksport, DzU nr 236 z 2004 r., poz. 2359.

[8] Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 19 października 2004 r. w sprawie udzielania pomocy *de minimis* na uzyskanie certyfikatu wyrobu wymaganego na rynkach zagranicznych, DzU nr 236 z 2004 r., poz. 2361.

[9] Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 19 października 2004 r. w sprawie udzielania pomocy *de minimis* na szkolenia o tematyce handlu zagranicznego, DzU nr 236 z 2004 r., poz. 2360.

– innych przedsięwzięć w zakresie promocji i wspierania eksportu (np. konferencji, seminariów i warsztatów)[10].

Na system instrumentów wsparcia finansowego eksportu składają się natomiast:

– gwarantowane przez Skarb Państwa ubezpieczenia i gwarancje eksportowe[11],

– poręczenia i gwarancje Skarbu Państwa na finansowanie przedsięwzięć eksportowych[12],

– dopłaty do oprocentowania kredytów eksportowych o stałych stopach procentowych (Program DOKE)[13],

– kredyty rządowe na finansowanie eksportu polskich towarów i usług (w tym pomoc wiązana),

– refundacje eksportowe wypłacane od 1 maja 2004 r. przez Agencję Rynku Rolnego (ARR).

O ile cztery pierwsze, ze wskazanych, możliwości wsparcia finansowego są wykorzystywane przez eksporterów w niewielkim stopniu[14], refundacje eksportowe okazały się skuteczną formą rozwijania eksportu sektora rolno-spożywczego, zwłaszcza na rynki krajów spoza UE. Celem artykułu jest określenie skali finanso-

---

[10] Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 19 października 2004 r. w sprawie udzielania pomocy *de minimis* na realizację niektórych przedsięwzięć w zakresie promocji i wspierania eksportu, DzU nr 236 z 2004 r., poz. 2358.

[11] Ustawa z dnia 28 lipca 1990 roku o działalności ubezpieczeniowej, tekst jednolity DzU nr 11 z 1996 r., poz. 62 z późniejszymi zmianami; Ustawa z dnia 7 lipca 1994 roku o gwarantowanych przez Skarb Państwa ubezpieczeniach eksportowych, tekst jednolity DzU nr 59 z 2001 r., poz. 609.

[12] Ustawa z dnia 8 maja 1997 roku o poręczeniach i gwarancjach udzielanych przez Skarb Państwa oraz niektóre osoby prawne, DzU nr 79 poz. 484 z późniejszymi zmianami.

[13] Ustawa z dnia 8 czerwca 2001 roku o dopłatach do oprocentowania kredytów eksportowych o stałych stopach procentowych, DzU nr 73 z 2001r., poz. 762; DzU nr 173 z 2004 r., poz. 1808; Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 7 listopada 2001 r. w sprawie wysokości marży bankowej dla kredytów eksportowych objętych Programem DOKE, DzU nr 135, poz. 1517; Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 16 września 2003 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie informacji, jaki powinien zawierać wniosek o przyrzeczenie podpisania Umowy DOKE, oraz dokumentów, które powinny być dołączone do wniosku, DzU nr 178, poz. 1741 i 1742; Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 30 września 2003 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie sposobu obliczania kosztów finansowania i przyjmowania rynkowej stawki oprocentowania krótkoterminowego dla poszczególnych walut, zasad stosowania stałych stóp procentowych oraz określenia tabeli opłat i prowizji stosowanych przez Bank Gospodarstwa Krajowego w trakcie obowiązywania umów DOKE, DzU nr 180, poz. 1762; Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 30 września 2003 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie wykonania niektórych przepisów ustawy o dopłatach do oprocentowania kredytów eksportowych o stałych stopach procentowych, DzU nr 178, poz. 1742 i 1743.

[14] Z badań ankietowych Instytutu Koniunktur i Cen Handlu Zagranicznego (IKCHZ) wynika, że za główne bariery korzystania z instrumentów wsparcia eksportu przedsiębiorcy podają: słabą znajomość rozwiązań proeksportowych, brak przydatności z punktu widzenia prowadzonej działalności lub zbyt wysokie koszty (A. W y s o c k a, *Skuteczność polityki wspierania eksportu w świetle wyników badań ankietowych Instytutu Koniunktur i Cen Handlu Zagranicznego*, (w:) *Polityka gospodarcza Polski w integrującej się Europie 2004–2005*, (red.) J. Kotyński, IKCHZ, Warszawa 2005, s. 220–226).

wego wsparcia polskiego eksportu produktów rolno-żywnościowych z wykorzystaniem refundacji wywozowych wypłacanych przez ARR.

2. Refundacje eksportowe Agencji Rynku Rolnego

Wartość eksportu produktów rolno-spożywczych pochodzących z Polski w 2004 r. wyniosła 5,2 mld euro i była o 30% większa niż w r. 2003 (tab. 1). Najważniejszą przyczyną tak znaczącego wzrostu sprzedaży tych produktów na rynkach zagranicznych była akcesja Polski do UE i zmiana instytucjonalnych warunków prowadzenia wymiany handlowej, wynikająca z włączenia w obszar Jednolitego Rynku Europejskiego i przyjęcia zasad Wspólnej Polityki Handlowej. Likwidacja barier handlowych w wymianie artykułów rolno-żywnościowych[15] spowodowała, że eksport produktów wytwarzanych w tym sektorze do krajów UE-15 wzrósł z nieco ponad 2,0 mld euro w 2003 r. do blisko 3,0 mld euro w r. 2004 (tab. 2). W tym samym czasie o 112 mln euro wzrosła sprzedaż polskich produktów rolno-spożywczych na rynki krajów Wspólnoty Niepodległych Państw (WNP). W pierwszym kwartale 2005 r. eksport do krajów WNP wynosił 202 mln euro i był o 24% więk-

Tabela 2. Struktura geograficzna polskiego handlu zagranicznego artykułami rolno-spożywczymi w latach 2003–2005

Partnerzy	Eksport						Import						Saldo		
	2003		2004		2005[a)]		2003		2004		2005[a)]		2003	2004	2005[a)]
	mln EUR	%	mln EUR	%	mln EUR	%	mln EUR	%	mln EUR	%	mln EUR	%	mln EUR		
UE 25	2 635	66	3 751	72	1 038	73	2 185	61	2 722	62	778	65	450	1 029	260
w tym UE 15	2 042	51	2 969	57	805	57	1 855	52	2 350	54	678	57	187	619	127
UE 10	593	15	782	15	233	16	330	9	372	9	100	8	263	410	133
WNP	576	14	688	13	202	14	79	2	92	2	25	2	497	596	177
Kandydaci do UE	136	3	137	3	43	3	87	2	115	3	38	3	49	22	5
EFTA	51	1	60	1	14	1	150	4	176	4	45	4	–99	–116	–31
NAFTA	198	5	195	4	39	3	102	3	111	3	24	2	96	84	15
Pozostałe	407	10	391	7	80	6	953	27	1 153	26	286	24	–546	–762	–206
RAZEM	4 003	100	5 223	100	1 416	100	3 557	100	4 370	100	1 196	100	446	853	220

[a)] – dane za pierwszy kwartał 2005 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: *Analiza polskiego handlu zagranicznego artykułami rolno-spożywczymi*, FAMMU/FAPA, Warszawa, właściwe roczniki.

[15] Strefa wolnego handlu artykułami przemysłowymi funkcjonowała już w okresie przedakcesyjnym. Jej utworzenie, w ciągu 10 lat od daty wejścia w życie, tj. od 1 marca 1992 r., zakładał Układ Europejski ustanawiający stowarzyszenie między Rzeczpospolitą Polską z jednej strony a Wspólnotami Europejskimi z drugiej strony (J. Rowiński, M. Wigier, *Handel zagraniczny artykułami rolno-spożywczymi*, (w:) *Rolnictwo polskie w okresie transformacji systemowej (1989–1997)*, (red.) A. Woś, IERiGŻ, Warszawa 1998, s. 272).

szy niż w analogicznym okresie roku poprzedniego[16]. W dużym stopniu wynika to z możliwości ubiegania się o wypłatę refundacji eksportowych, które rekompensują eksporterom niższe, w porównaniu z obowiązującymi na terenie UE, ceny na rynkach światowych.

Jak wspomniano, od 1 maja 2004 r. funkcje związane z administrowaniem obrotem towarowym z zagranicą, w tym wydawaniem pozwoleń na eksport i wypłatą refundacji eksportowych, pełni ARR. Zgodnie z obowiązującymi rozporządzeniami Komisji Europejskiej refundacje wypłacane są do wywozu takich produktów, jak mleko, cukier, wołowina i cielęcina, wieprzowina, drób, jaja, świeże i przetworzone owoce i warzywa, wino oraz kukurydza. Obecne (według stanu na dzień 28 października 2005 r.) stawki refundacji eksportowych przedstawiono w tabeli 3.

W okresie od 1 maja do 31 grudnia 2004 r. najwięcej pozwoleń na eksport z refundacją wydano na rynku wołowiny i cielęciny[17] oraz drobiu i jaj. Było to odpowiednio 440 i 247 zezwoleń, co stanowiło blisko 59% wszystkich (tab. 4). W r. 2005 natomiast najwięcej pozwoleń udzielono na rynku świeżych owoców i warzyw (1764) oraz ponownie – wołowiny i cielęciny (776). Stosunkowo dużym zainteresowaniem eksporterów w 2005 roku cieszyły się również zezwolenia na wywóz produktów mleczarskich, najmniej pozwoleń wydano z kolei na eksport mięsa i przetworów wieprzowych.

ARR, realizując zadania związane z wypłatą refundacji wywozowych, poniosła wydatki rzędu 470,0 mln zł, z czego 353,0 mln zł w 2005 r. (tab. 5). Najwyższe kwoty refundacji przyznano na eksport cukru i produktów mleczarskich, przeznaczając na ten cel odpowiednio 227,0 mln zł oraz 149,0 mln zł, tj. łącznie 80,0% wydatków refundacyjnych ogółem.

Jeżeli chodzi o kwoty refundacji wypłacone w poszczególnych województwach, to na terenie Wielkopolski w roku obrotowym od 16 października 2004 r. do 15 października 2005 r. wydano na ten cel 15,1 mln zł, co stanowiło 4,5% ogółu refundacji wypłaconych w tym okresie (tab. 6). Większe wypłaty refundacyjne uzyskali tylko eksporterzy z województwa mazowieckiego, kujawsko-pomorskiego, lubelskiego i łódzkiego. Największe wsparcie finansowe w Wielkopolsce skierowano do eksportu wołowiny i cielęciny (6,7 mln zł), cukru (4,2 mln zł) oraz zbóż (3,4 mln zł) (tab. 7).

Uzyskanie przez eksporterów produktów rolno-spożywczych możliwości wsparcia finansowego znalazło odzwierciedlenie w strukturze towarowej eksportu. W pierwszym kwartale 2005 r. w porównaniu z analogicznym okresem roku poprzedniego eksport cukru do krajów spoza UE-25 zwiększył się o 21%, a masła wzrósł blisko pięciokrotnie (tab. 8).

---

[16] Obliczenia własne na podstawie: Analiza polskiego handlu zagranicznego artykułami rolno-spożywczymi w pierwszym kwartale 2005 roku, FAMMU/FAPA, Warszawa 2005.

[17] Stawka refundacji, jaką można uzyskać, eksportując mięso wołowe świeże lub chłodzone, maksymalnie może wynieść 164 euro/100 kg (tab. 3) i jest obecnie najwyższą możliwą do otrzymania.

Tabela 3. Stawki refundacji eksportowych w Polsce
(stan na dzień 28 października 2005 roku)

Kod CN	Produkty	Stawka refundacji
	Mleko	
0401	Mleko i śmietana, niezagęszczone oraz nie zawierające dodatku cukru ani innego środka słodzącego	13,20–54,43 euro/100 kg
0402	Mleko i śmietana, zagęszczone lub zawierające dodatek cukru lub innego środka słodzącego	0,0828–66,22 euro/100 kg
0403	Maślanka, mleko zsiadłe i śmietana kwaśna, jogurt, kefir i inne sfermentowane lub zakwaszone mleko i śmietana	0,3616–51,95 euro/100 kg
0404	Serwatka nawet zagęszczona lub zawierająca dodatek cukru albo innego środka słodzącego	0,0828–57,25 euro/100 kg
0405	Masło i inne tłuszcze oraz oleje otrzymane z mleka; produkty mleczarskie do smarowania	62,41–114,82 euro/100 kg
0406	Sery i twarogi	3,91–64,65 euro/100 kg
	Cukier	
1701	Cukier trzcinowy lub buraczany i chemicznie czysta sacharoza	33,86–36,81 euro/100 kg
	Wołowina i cielęcina	
0102	Bydło żywe	32,80–42,40 euro/100 kg
0201	Mięso wołowe świeże lub chłodzone	10,40–164,00 euro/100 kg
0202	Mięso wołowe mrożone	8,00–36,80 euro/100 kg
1602	Pozostałe przetworzone lub konserwowane mięso, podroby lub krew	63,20–70,80 euro/100 kg
	Wieprzowina	
0210	Mięso i podroby jadalne	57,00 euro/100 kg
1601	Kiełbasy i podobne wyroby z mięsa	16,00–20,50 euro/100 kg
1602	Pozostałe przetworzone lub konserwowane mięso, podroby lub krew	18,00–30,50 euro/100 kg
	Drób	
0105	Drób domowy żywy	0,80–1,70 euro/100 szt.
0207	Mięso i jadalne podroby z drobiu objętego pozycją 0105, świeże, chłodzone i mrożone	24,00 euro/100 kg
	Jaja	
0407	Jaja ptasie w skorupkach	0,70–20,00 euro/100 kg
0408	Jaja ptasie bez skorupek i żółtka jaj	18,00–73,00 euro/100 kg
	Świeże owoce i warzywa	
0702	Pomidory świeże lub chłodzone	35,00 euro/t
0805	Owoce cytrusowe świeże lub suszone	38,00–60,00 euro/t
0806	Winogrona świeże lub suszone	23,00 euro/t
0808	Jabłka, gruszki, pigwy świeże	36,00 euro/t
	Przetworzone owoce i warzywa	
0812	Owoce i orzechy zakonserwowane tymczasowo, ale nie nadające się w tym stanie do bezpośredniego spożycia	50,00 euro/t
2002	Pomidory przygotowane lub zakonserwowane w inny sposób niż za pomocą octu lub kwasu octowego	45,00 euro/t
2006	Warzywa, owoce, orzechy, skórki owoców oraz inne części roślin zakonserwowane w cukrze	153,00 euro/t
2008	Owoce i orzechy oraz inne jadalne części roślin	59,00 euro/t
2009	Soki owocowe i soki warzywne	5,00–29,00 euro/t
	Wino	
2009	Moszcz winogronowy	35,121 euro/hl
2204	Wino ze świeżych winogron	3,394–35,121 euro/hl
	Non-aneks	
1005 90 00	Kukurydza	1,020–3,282 euro/100 kg

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ARR, http://www.arr.gov.pl

Wypłacane refundacje istotnie wpłynęły również na wielkość wywozu mięsa i podrobów drobiowych oraz świeżych owoców i warzyw. Zagraniczna sprzedaż tych pierwszych w pierwszym kwartale 2005 r. wyniosła 8,5 mln euro i była o 54% większa niż przed rokiem, odpowiednio o 27% i 65% wzrósł natomiast eksport świeżych owoców i warzyw (tab. 8).

Tabela 4. Liczba wydanych zezwoleń na eksport z refundacją

Rynek	Liczba wydanych pozwoleń eksportowych z refundacją	
	01.05.2004–31.12.2004	01.01.2005–31.10.2005
Cukru	98	359
Mleka	125	533
Wołowiny i cielęciny	440	776
Zbóż[a)]	166	243
Drobiu i jaj	247	460
Świeżych owoców i warzyw	34	1764
Wieprzowiny	63	128
Ogółem	**1173**	**4263**

[a)] – według rozporządzenia Komisji Europejskiej nr 1791/2005 od 1 listopada 2005 roku eksport zbóż nie jest refundowany.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie niepublikowanych danych ARR.

Tabela 5. Kwoty refundacji eksportowych wypłaconych przez ARR do poszczególnych produktów (tys. zł)

Rynek	Kwota wypłaconych refundacji wywozowych		
	1.05.2004–31.12.2004	1.01.2005–31.10.2005	Ogółem
Cukru	73 269	153 951	227 220
Mleka	31 841	116 779	148 620
Wołowiny i cielęciny	10 888	39 575	50 463
Non-aneks I	432	24 716	25 148
Zbóż	548	8 004	8 552
Drobiu i jaj	253	1 931	2 184
Świeżych owoców i warzyw	29	4 930	4 959
Wieprzowiny	73	3 108	3 181
Ogółem	**117 333**	**352 994**	**470 327**

Źródło: Opracowanie własne na podstawie niepublikowanych danych ARR.

Na wydatki związane z dopłatami do wywozu zaplanowano w 2005 roku około 476 mln zł[18]. Obecnie w mechanizmach Wspólnej Polityki Rolnej dotyczących handlu zagranicznego uczestniczy ponad 600 przedsiębiorców zarejestrowanych w ARR. Można przewidywać, że liczba ta będzie się zwiększać. Wiele przedsię-

[18] K. Salwach, *Agencja Rynku Rolnego – wypłacanie refundacji do eksportu*, Biuletyn Informacyjny ARR 2005, nr 5 (167), s. 16.

biorstw oferuje bowiem swoje towary odbiorcom zagranicznym, ale proponowane przez nie ceny są zbyt wysokie i przez to nieakceptowane przez kontrahentów. Skorzystanie z refundacji ARR zmieni tę sytuację i z jednej strony umożliwi polskim eksporterom zbyt wytwarzanych produktów, a z drugiej – zaspokoi popyt zgłaszany przez importerów, przyczyniając się do zniwelowania braku samowystarczalności żywnościowej w ich krajach bądź też rozszerzenia oferty rynkowej.

Tabela 6. Kwoty i struktura refundacji eksportowych wypłaconych przez ARR w poszczególnych województwach w okresie od 16.10.2004 r. do 15.10.2005 r.

Województwo	Kwota wypłaconych refundacji (zł)	Struktura wypłaconych refundacji (%)
Dolnośląskie	2 271 082	0,69
Kujawsko-pomorskie	55 815 899	16,85
Lubelskie	17 228 263	5,20
Łódzkie	15 719 965	4,75
Małopolskie	5 896 806	1,78
Mazowieckie	197 490 147	59,61
Opolskie	764 466	0,23
Podkarpackie	5 156 273	1,56
Podlaskie	7 773 392	2,35
Pomorskie	6 787 210	2,05
Śląskie	953 632	0,29
Warmińsko-mazurskie	56 033	0,02
Wielkopolskie	15 072 089	4,55
Zachodniopomorskie	308 090	0,09
Ogółem	**331 293 346**	**100,00**

Źródło: Opracowanie własne na podstawie niepublikowanych danych ARR.

Tabela 7. Kwoty refundacji eksportowych wypłaconych przez ARR w województwie wielkopolskim w okresie od 16.10.2004 r. do 15.10.2005 r. (zł)

Rynek	Kwota wypłaconych refundacji
Cukru	4 183 136
Mleka	259 197
Wołowiny i cielęciny	6 688 715
Non-aneks I	51 576
Zbóż	3 402 890
Drobiu i jaj	486 575
Świeżych owoców i warzyw	–
Wieprzowiny	–
Ogółem	**15 072 089**

Źródło: Opracowanie własne na podstawie niepublikowanych danych ARR.

Tabela 8. Struktura towarowa polskiego handlu zagranicznego artykułami rolno-spożywczymi z krajami spoza UE w pierwszym kwartale roku 2004 i 2005 (tys. EUR)

Produkty	Eksport			Import			Saldo	
	2004	2005	2004/ /2005	2004	2005	2004/ /2005	2004	2005
I. Produkty pochodzenia zwierzęcego (A–D)	128 121	106 814	83	94 182	105 879	112	33 939	935
A. Zwierzęta żywe	7 667	7 962	104	766	499	65	6 901	7 463
B. Produkty przetworzone (1–7)	102 187	82 111	80	4 057	3 473	86	98 130	78 638
1. Mięso czerwone i podroby	45 434	27 512	61	549	597	109	44 885	26 915
2. Mięso drobiowe i podroby	5 575	8 573	154	1 108	942	85	4 467	7 631
3. Przetwory mięsne	10 223	9 108	89	25	63	252	10 198	9 045
4. Tłuszcze zwierzęce	2 504	4 694	187	616	633	103	1 888	4 061
5. Mleko, śmietana i lody	24 188	18 836	78	362	551	152	23 826	18 285
6. Masło	554	2 663	481	904	592	65	–350	2 071
7. Sery i twarogi	13 709	10 725	78	493	95	19	13 216	10 630
C. Ryby, skorupiaki i przetwory rybne	12 688	9 642	76	66 802	78 897	118	–54 114	–69 255
D. Pozostałe produkty poch. zwierzęcego	5 579	7 099	127	22 557	23 010	102	–16 978	–15 911
II. Produkty pochodzenia roślinnego (E–G)	163 663	219 518	134	219 656	224 578	102	–55 993	–5 060
E. Surowce (9–13)	40 994	58 911	144	98 419	100 714	102	–57 425	–41 803
8. Zboże	85	623	733	33 186	5 070	15	–33 101	–4 447
9. Nasiona oleistych	349	320	92	8 488	9 949	117	–8 139	–9 629
10. Ziemniaki świeże	1 358	253	19	275	588	214	1 083	–335
11. Owoce świeże	30 239	38 502	127	50 325	74 988	149	–20 086	–36 486
12. Warzywa świeże	7 673	12 674	165	3 009	6 230	207	4 664	6 444
13. Inne	1 290	6 539	507	3 136	3 889	124	–1 846	2 650
F. Produkty przetworzone (14–19)	83 555	103 757	124	100 126	105 064	105	–16 571	–1 307
14. Oleje i tłuszcze roślinne	678	820	121	15 697	10 436	66	–15 019	–9 616
15. Produkty przemiału zbóż	840	1 752	209	371	855	230	469	897
16. Cukier biały	12 540	15 188	121	47	762	1 621	12 493	14 426
17. Przetwory z owoców	15 559	17 971	116	21 127	28 317	134	–5 568	–10 346
18. Przetwory z warzyw	23 149	36 589	158	3 700	6 426	174	19 449	30 163
19. Inne	30 789	31 437	102	59 184	58 268	98	–28 395	–26 831
G. Pozostałe produkty poch. roślinnego	39 114	56 850	145	21 111	18 800	89	18 003	38 050
III. Pozostałe produkty	43 187	52 324	121	75 677	87 922	116	–32 490	–35 598
OGÓŁEM (I+II+III)	334 971	378 656	113	389 515	418 379	107	–54 544	–39 723

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Analiza polskiego handlu zagranicznego artykułami rolno-spożywczymi w pierwszym kwartale 2005 roku, FAMMU/FAPA, Warszawa 2005.

3. Podsumowanie

Instrumentarium finansowego wspierania eksportu w Polsce jest obecnie zgodne z obowiązującymi w tym zakresie standardami międzynarodowymi – jedynym istotnym wyjątkiem jest brak możliwości bezpośredniego finansowania, tj. udzielania kredytów eksportowych bezpośrednio przez wyspecjalizowaną instytucję państwową[19]. Podstawowym instrumentem finansowego wsparcia polskiego eksportu produktów rolno-żywnościowych, zwłaszcza na rynki krajów spoza UE, okazały się refundacje eksportowe wypłacane przez ARR. Największą liczbę pozwoleń wydano na eksport z refundacją wołowiny i cielęciny, drobiu i jaj oraz świeżych owoców i warzyw, a najwyższe kwoty refundacji wypłacono do eksportu cukru i produktów mleczarskich. Uzyskanie przez eksporterów produktów rolno-spożywczych możliwości wsparcia finansowego w znacznym stopniu przyczyniło się do wzrostu wartości zagranicznej sprzedaży cukru, masła, mięsa drobiowego oraz świeżych owoców i warzyw.

Literatura

Analiza polskiego handlu zagranicznego artykułami rolno-spożywczymi, FAMMU/FAPA, Warszawa, właściwe roczniki

Chojna J., *System wspierania i promocji eksportu w Polsce po akcesji do Unii Europejskiej*, (w:) *Polityka gospodarcza Polski w integrującej się Europie 2004–2005*, red. J. Kotyński, IKCHZ, Warszawa 2005

„European Economy" 2003, no 4, European Commission Directorate-General for Economic and Financial Affairs

Handel zagraniczny styczeń-grudzień, Informacje i opracowania statystyczne, GUS, Warszawa, właściwe roczniki

Program promocji gospodarczej Polski do roku 2005, Ministerstwo Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej, Warszawa 2003

Rowiński J., Wigier M., *Handel zagraniczny artykułami rolno-spożywczymi*, (w:) *Rolnictwo polskie w okresie transformacji systemowej* (1989–1997), (red.) A. Woś, IERiGŻ, Warszawa 1998

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 16 września 2003 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie informacji, jak powinien zawierać wniosek o przyrzeczenie podpisania Umowy DOKE, oraz dokumentów, które powinny być dołączone do wniosku, DzU nr 178, poz. 1741 i 1742

[19] Załącznik 7. do Programu promocji gospodarczej Polski do roku 2005, Ministerstwo Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej, Warszawa 2003, s. 7.

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 30 września 2003 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie sposobu obliczania kosztów finansowania i przyjmowania rynkowej stawki oprocentowania krótkoterminowego dla poszczególnych walut, zasad stosowania stałych stóp procentowych oraz określenia tabeli opłat i prowizji stosowanych przez Bank Gospodarstwa Krajowego w trakcie obowiązywania umów DOKE, DzU nr 180, poz. 1762

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 30 września 2003 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie wykonania niektórych przepisów ustawy o dopłatach do oprocentowania kredytów eksportowych o stałych stopach procentowych, DzU nr 178, poz. 1742 i 1743

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 7 listopada 2001 r. w sprawie wysokości marży bankowej dla kredytów eksportowych objętych Programem DOKE, DzU nr 135, poz. 1517

Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 15 października 2004 r. w sprawie udzielania pomocy *de minimis* przedsiębiorcom uczestniczącym w targach i wystawach za granicą, DzU nr 233 z 2004 r., poz. 2342

Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 15 października 2004 r. w sprawie udzielania pomocy *de minimis* przedsiębiorcom uczestniczącym w wyjazdowych misjach gospodarczych związanych z udziałem w targach i wystawach za granicą, DzU nr 233 z 2004 r., poz. 2343

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 19 października 2004 r. w sprawie udzielania pomocy *de minimis* na realizację branżowych projektów promocyjnych w zakresie eksportu, DzU nr 236 z 2004 r., poz. 2357

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 19 października 2004 r. w sprawie udzielania pomocy *de minimis* na realizację przedsięwzięć wydawniczych promujących eksport, DzU nr 236 z 2004 r., poz. 2359

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 19 października 2004 r. w sprawie udzielania pomocy *de minimis* na uzyskanie certyfikatu wyrobu wymaganego na rynkach zagranicznych, DzU nr 236 z 2004 r., poz. 2361

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 19 października 2004 r. w sprawie udzielania pomocy *de minimis* na szkolenia o tematyce handlu zagranicznego, DzU nr 236 z 2004 r., poz. 2360

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 19 października 2004 r. w sprawie udzielania pomocy *de minimis* na realizację niektórych przedsięwzięć w zakresie promocji i wspierania eksportu, DzU nr 236 z 2004 r., poz. 2358

Salwach K., *Agencja Rynku Rolnego – wypłacanie refundacji do eksportu*, Biuletyn Informacyjny ARR 2005, nr 5(167)

Ustawa z dnia 28 lipca 1990 roku o działalności ubezpieczeniowej, tekst jednolity DzU nr 11 z 1996 r., poz. 62 z późniejszymi zmianami

Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. o gwarantowanych przez Skarb Państwa ubezpieczeniach eksportowych, tekst jednolity DzU nr 59 z 2001 r., poz. 609

Ustawa z dnia 8 czerwca 2001 r. o dopłatach do oprocentowania kredytów eksportowych o stałych stopach procentowych, DzU nr 73 z 2001r., poz. 762; DzU nr 173 z 2004 r., poz. 1808

Ustawa z dnia 8 maja 1997 r. o poręczeniach i gwarancjach udzielanych przez Skarb Państwa oraz niektóre osoby prawne, DzU nr 79 poz. 484 z późniejszymi zmianami

Wysocka A., *Skuteczność polityki wspierania eksportu w świetle wyników badań ankietowych Instytutu Koniunktur i Cen Handlu Zagranicznego*, (w:) *Polityka gospodarcza Polski w integrującej się Europie 2004–2005*, (red.) J. Kotyński, IKCHZ, Warszawa 2005

http://www.arr.gov.pl

http://www.eksporter.gov.pl. Portal Promocji Eksportu

Financial support for Polish agri-food export

Summary

At present, instruments of financial support for export in Poland are adjusted to international standards – the only important exception to the rule is shortage of direct financial means, i.e. granting export loans straight over the specialized public institution. Export refunds, paid out by Agricultural Market Agency, appeared to be the basic instrument of financial support for agri-food export, especially out of the EU. The most authorizations were given for export with refund of beef and veal, as well as fresh fruit and vegetables, while the biggest amount of refunds was paid out for export of sugar and dairy products. Gaining the possibility of financial support for agri-food export resulted in significant increase in export of such products like sugar, butter, poultry meat, as well as fresh fruit and vegetables.